

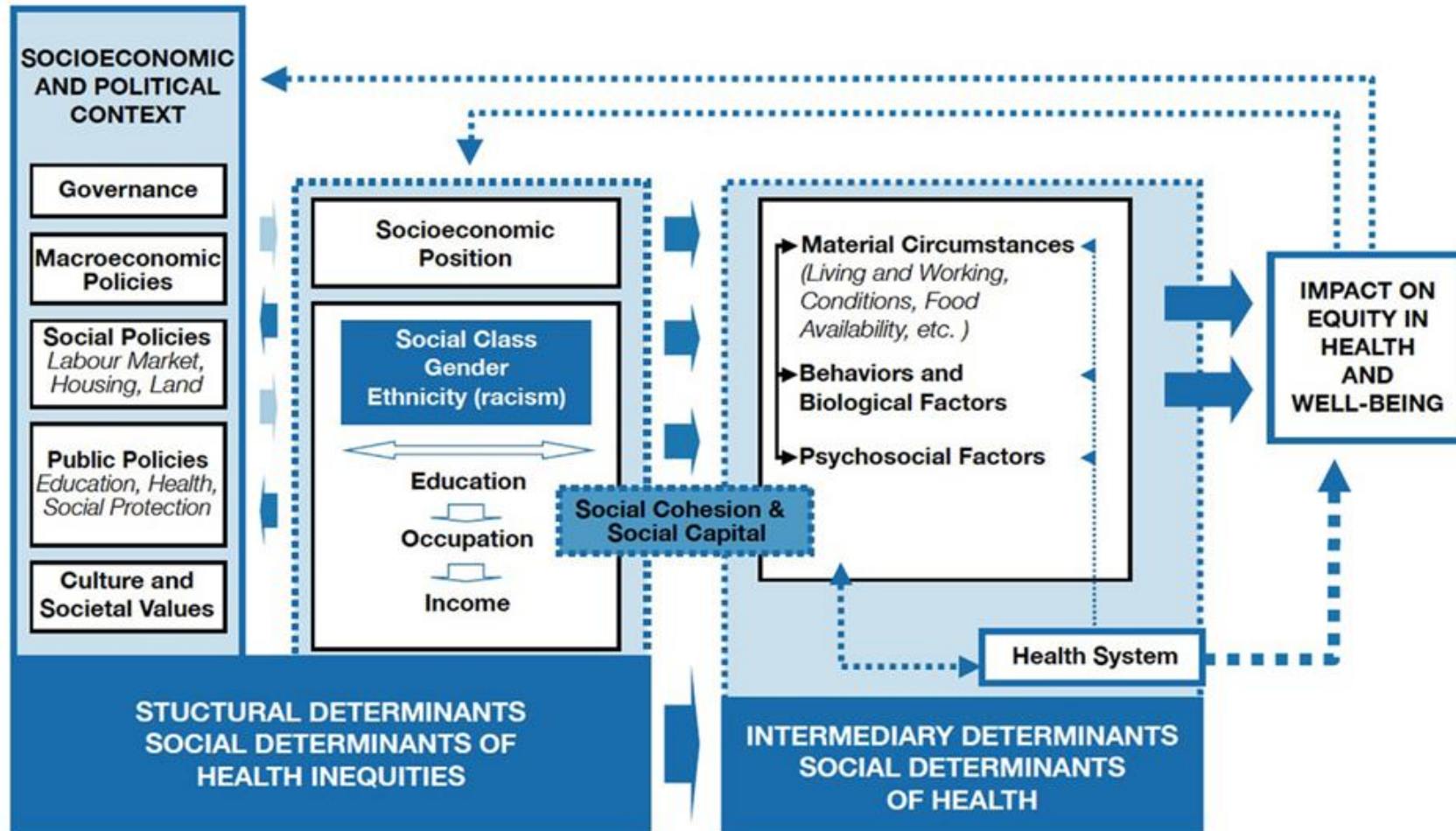

Terveyden ja terveystalvelujen eriarvoisuus Suomessa ja kansainvälisesti

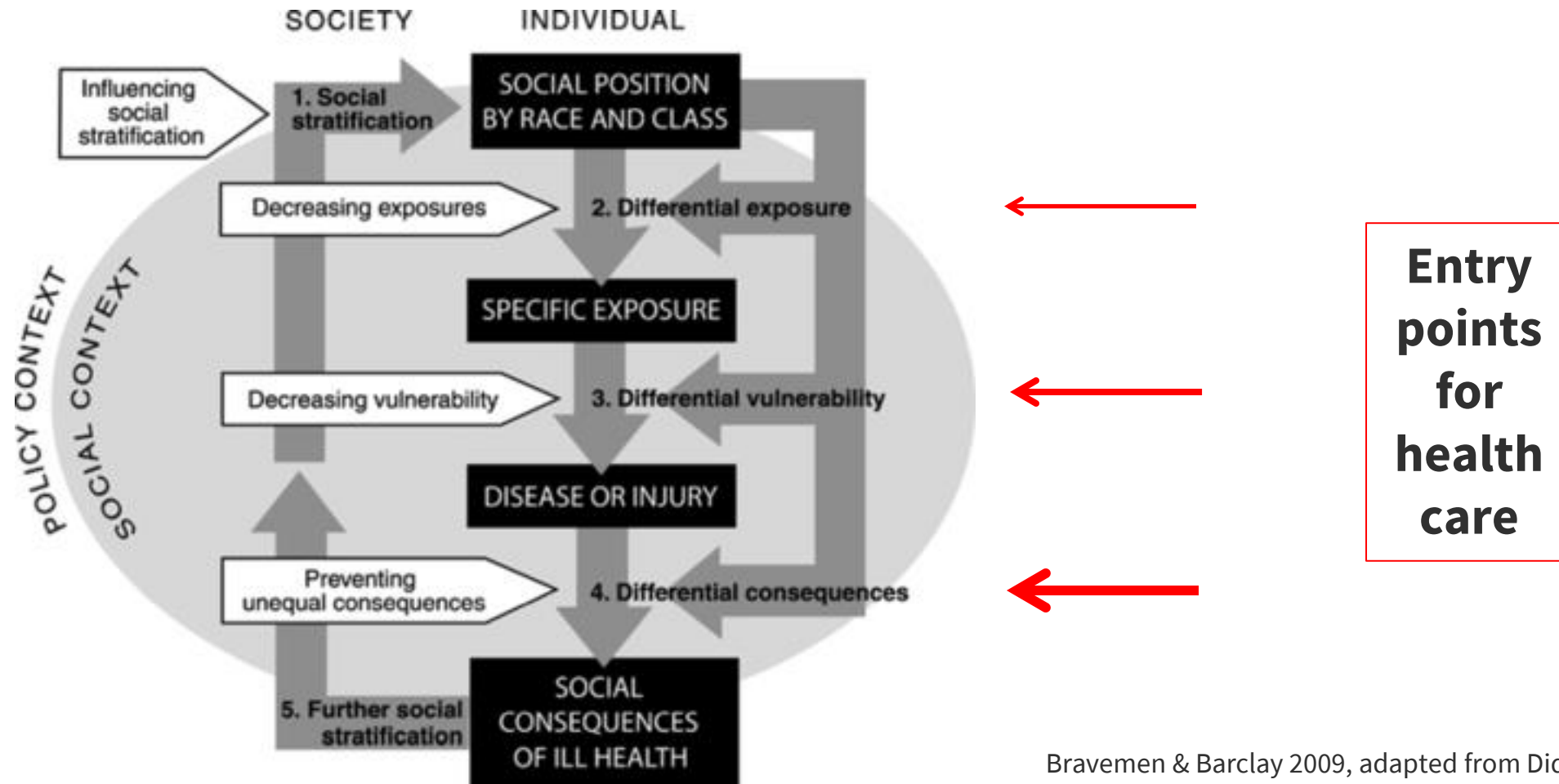
Ilmo Keskimäki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Social Determinants of Health - SDoH

Why are some social groups more likely to experience ill health? - Entry points for policies

Bravemen & Barclay 2009, adapted from Diderichsen

Tuloryhmittäiset erot eri terveystilasteissa sekä alimman ja ylimmän tuloryhmän suhde

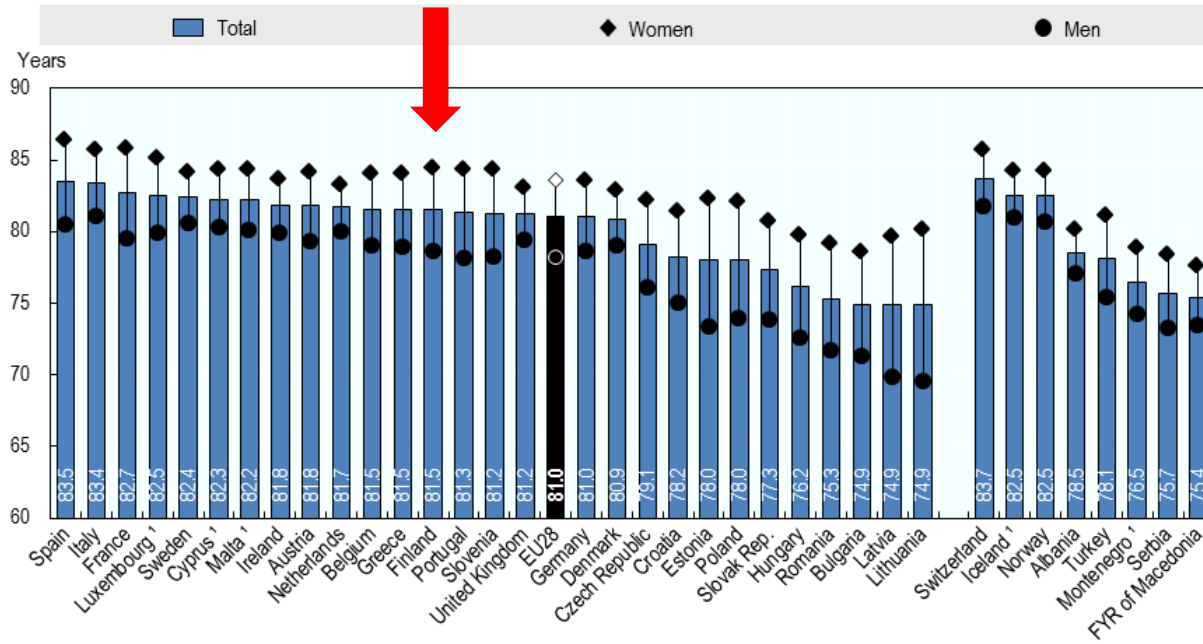
Terveystilaste	Tuloviidennes					
	Ylin	Toiseksi ylin	Keskimmäinen	Toiseksi alin	Alin	Alin/ylin
Menetettyjen elinvuosien määrä 100 000 henkilöä kohti (PYLL) ¹	5 181		7 261	11 008	16 713	3,2
Koettu terveys keskinäinen tai huonompi ² , %	16,3	19,8	25,0	24,8	35,2	2,2
Koettu terveys huono ³ , %	10,9	12,5	13,4	16,7	18,4	1,7
Merkittävä psyykinen kuormittuneisuus ³ , %	8,8	9,4	10,4	11,8	14,9	1,7
Vähintään neljä koettua oiretta ³ , %	28,1	28,4	32,0	34,6	35,9	1,3
Jokin vakava kansantauti ³ , %	58,7	61,2	63,0	66,7	62,3	1,1
Terveystilastojen käyttö ⁴ , %	69,3	70,0	70,2	70,0	68,9	1,0

¹ Väestörekisteri- ja kuolleisuustiedot, Tilastokeskus; kaksi ylintä viidennestä yhdistetty, ² HYPA 2013,

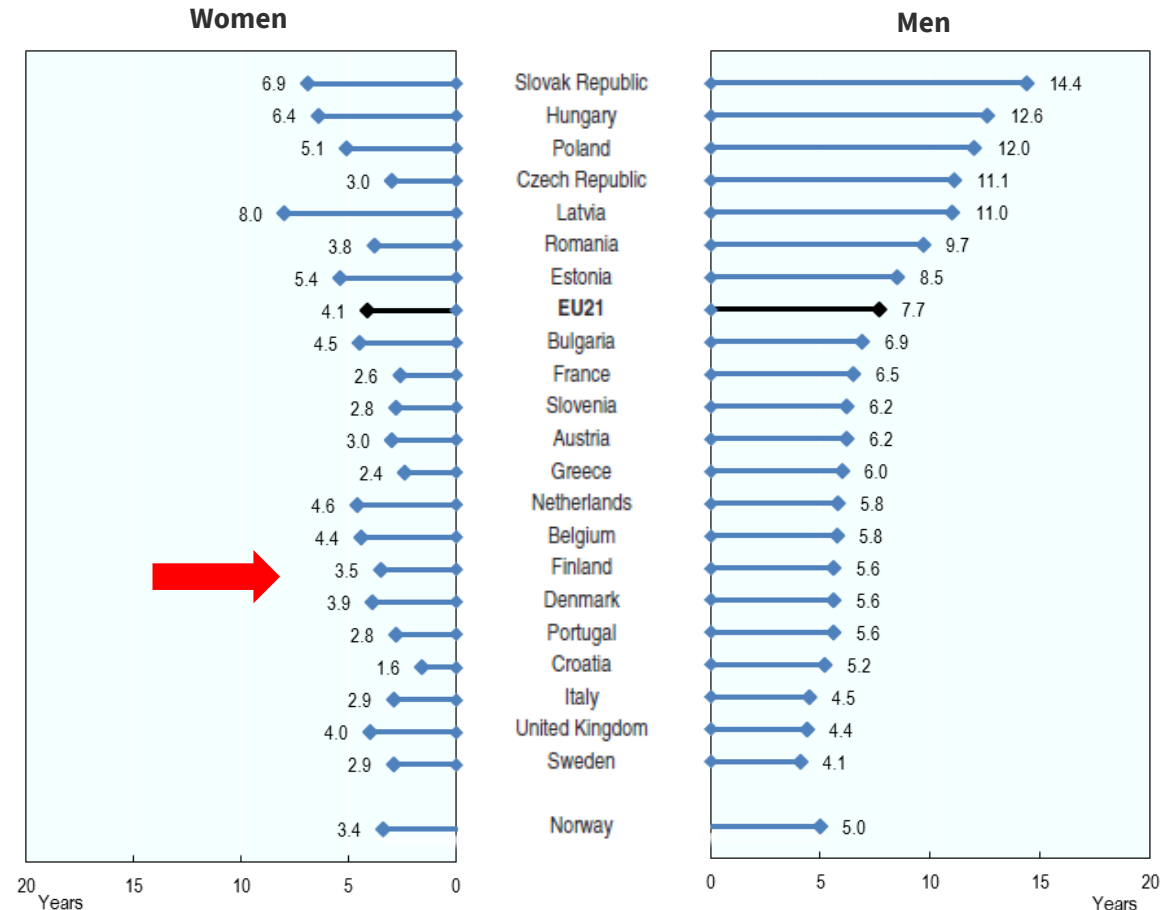
³ ATH 2013–15, ⁴ ATH 2014.

Lähde: Karvonen ym. 2019

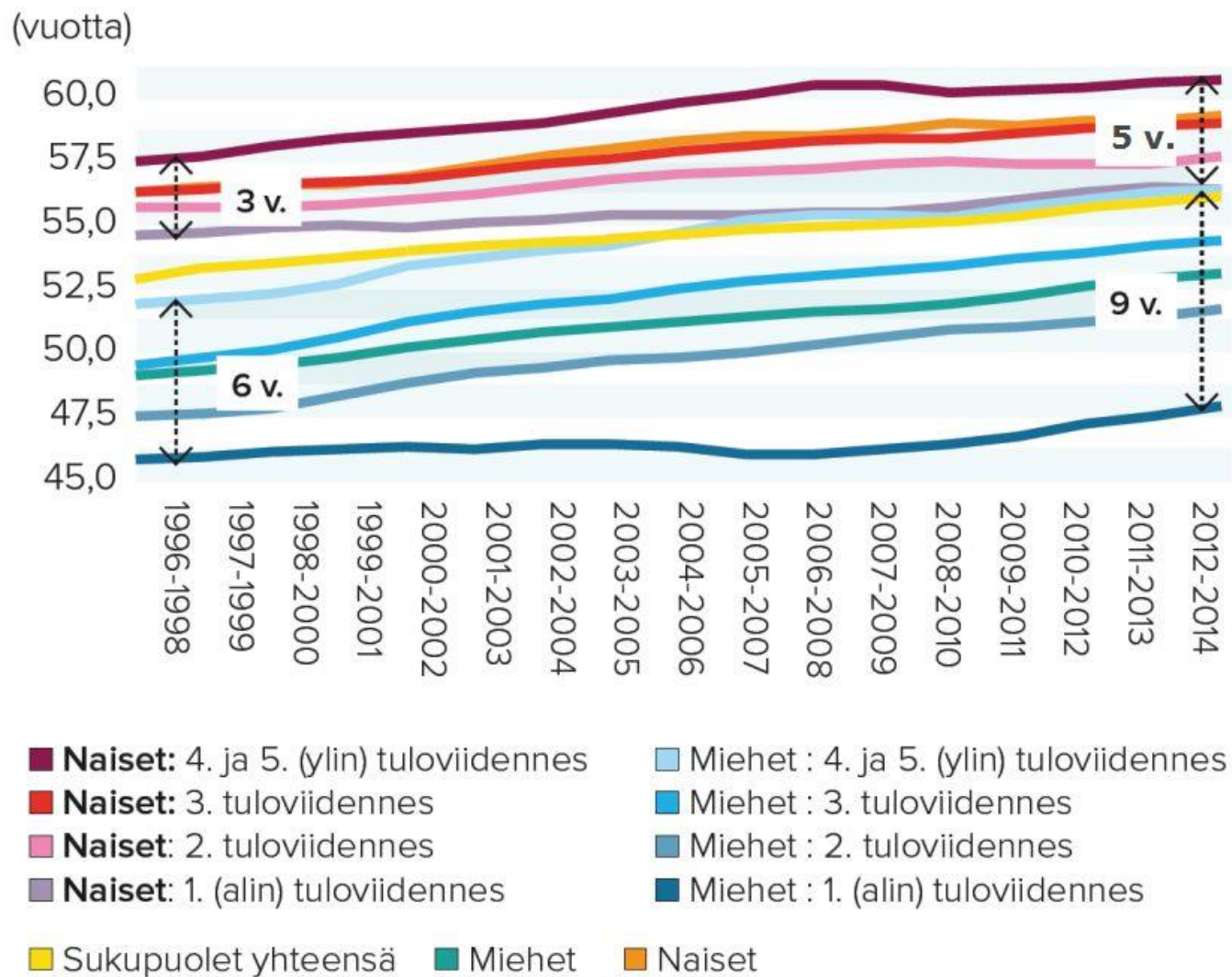
EU/ETA-maat: Elinajanodote ja sen ero matalimman ja korkeimman koulutusasteen välillä 2016

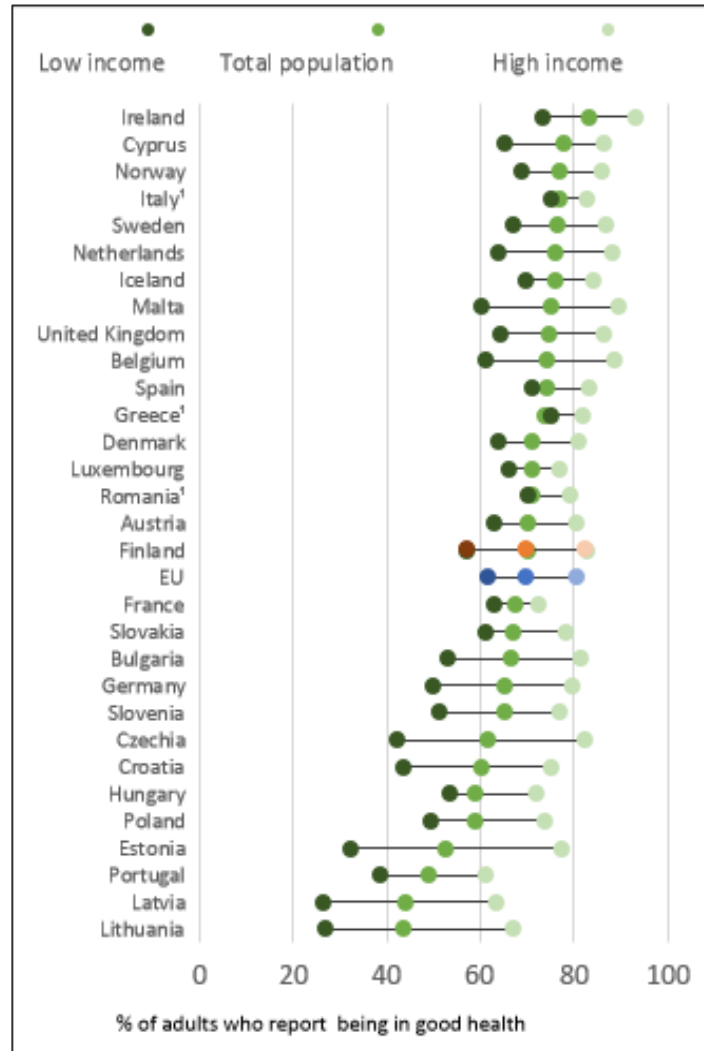
1. Kolmen vuoden keskiarvo (2014-16).
Lähde: Eurostat Database.

25-vuotiaiden elinajanodote tuloryhmittäin, Suomi, 1996-2014

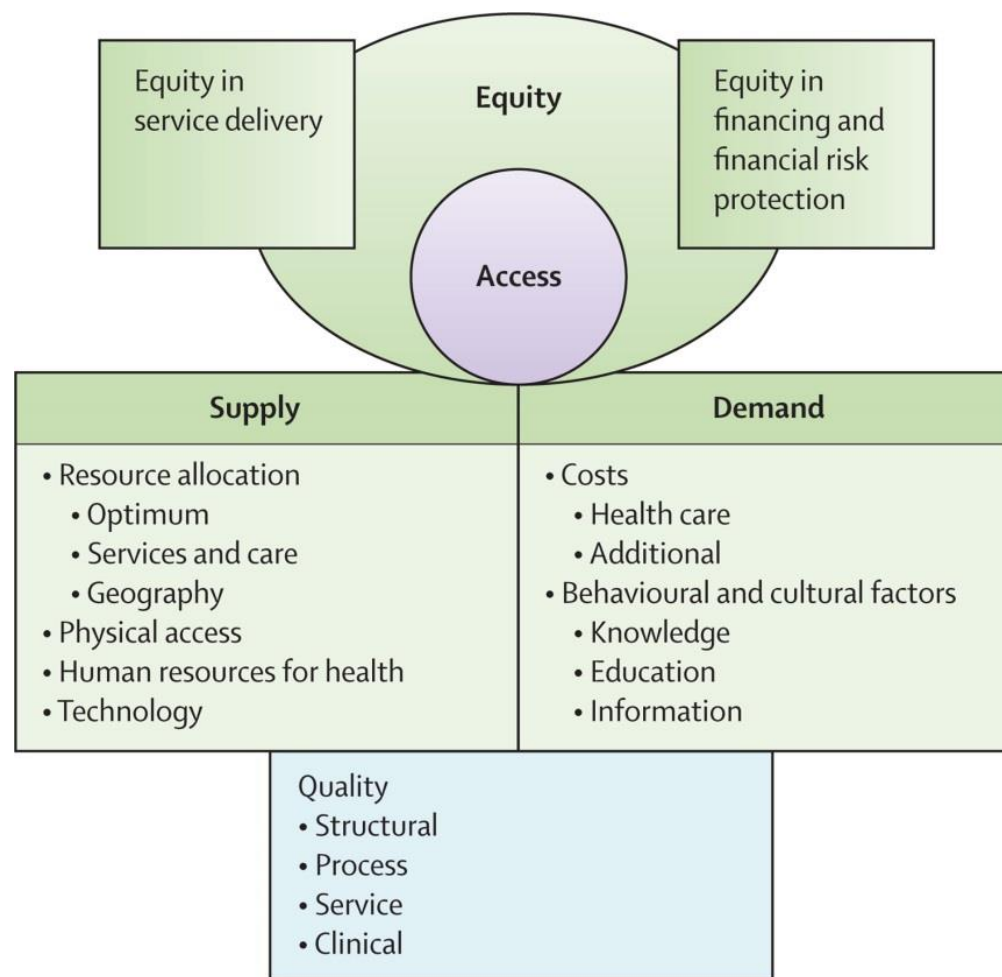

Suomessa koetun terveyden tuloryhmittäiset erot ovat suhteellisen suuria, EU-SILC 2017

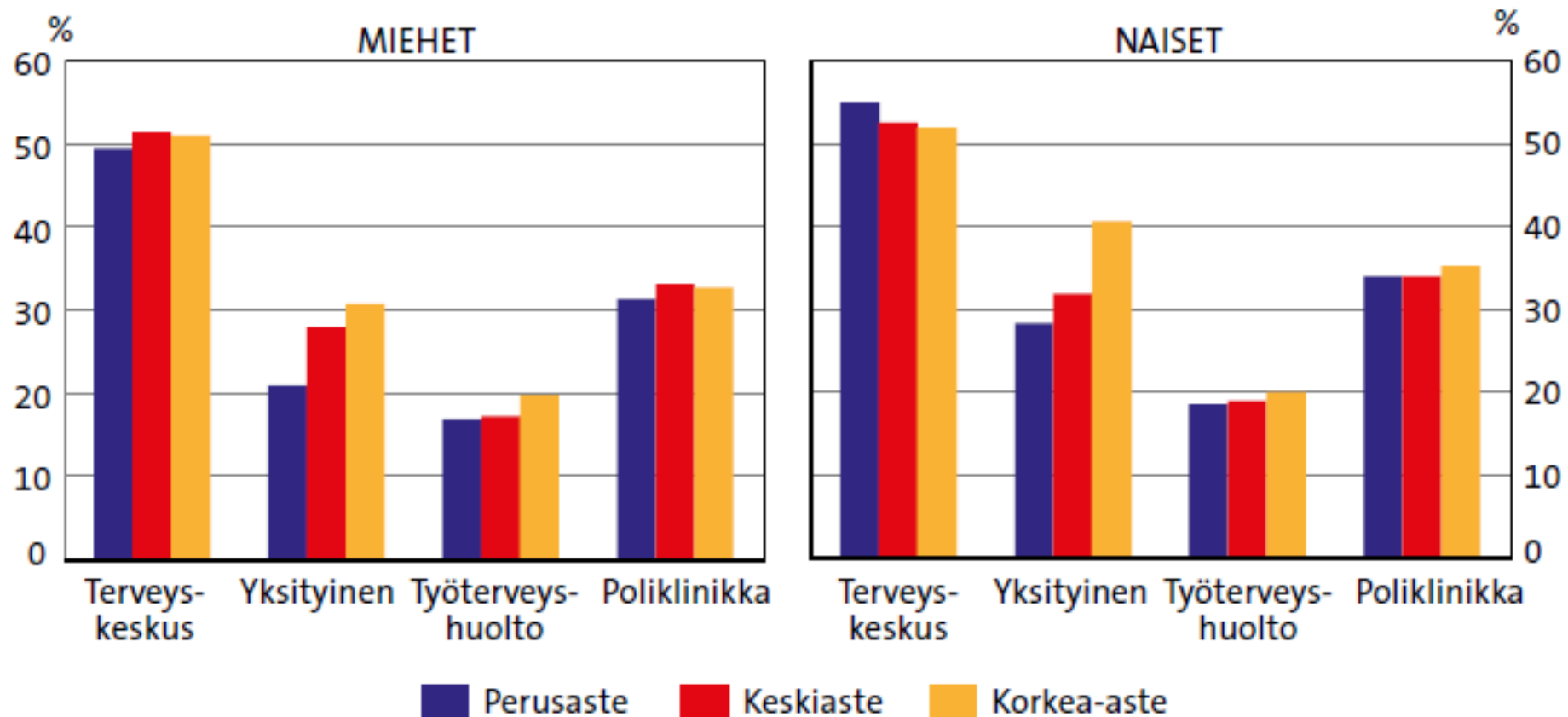
Lähde: Eurostat Database, EU-SILC

Conceptual model of challenges to equity in health care

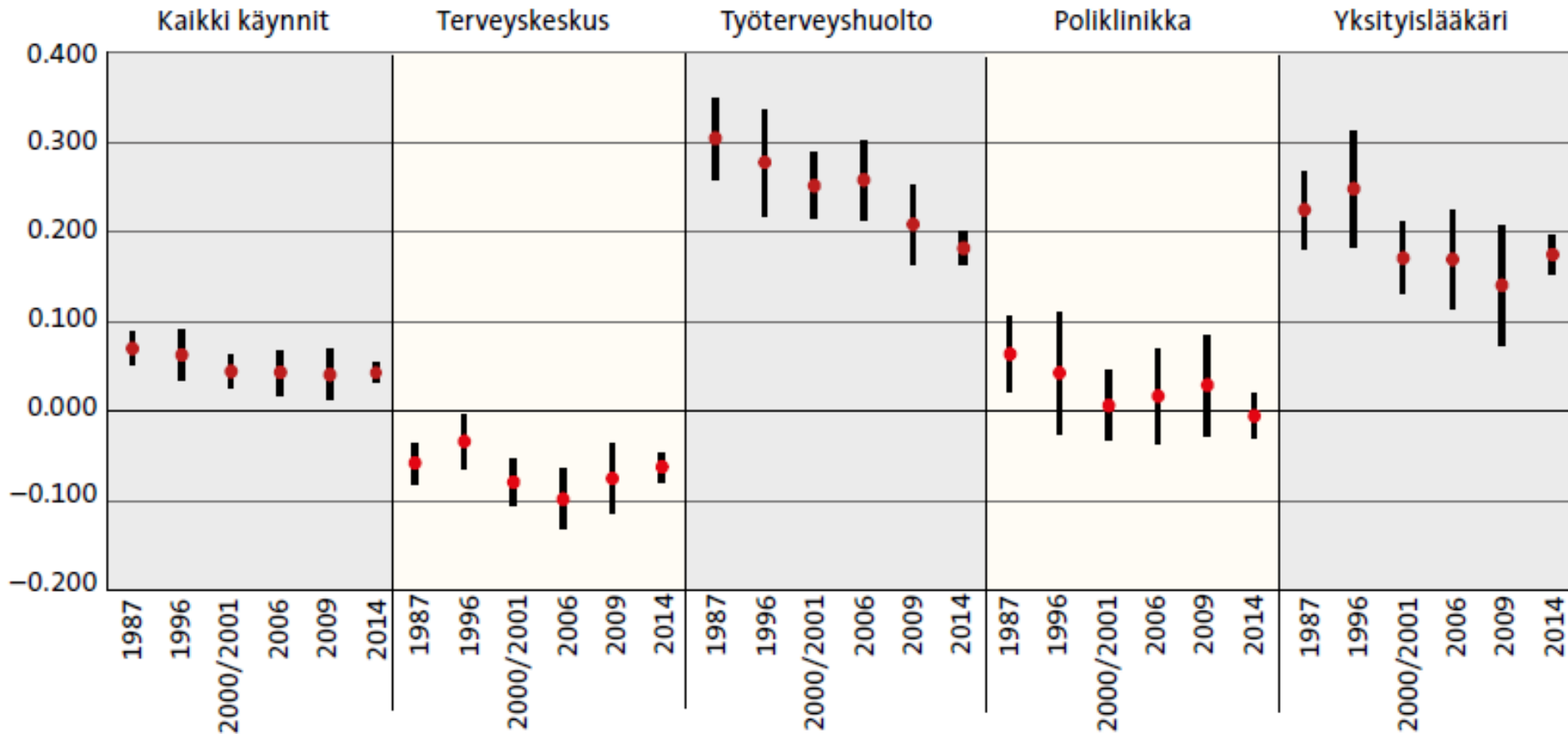
Source: Balarajan et al. Lancet 2011

Avohoidon lääkäripalveluja viimeisten 12 kuukauden aikana käyttäneiden ikävakioidut osuudet (%) koulutusryhmittäin ja terveystalveusektoreittain 20-vuotiailla ja vanhemmilla miehillä ja naisilla 2018

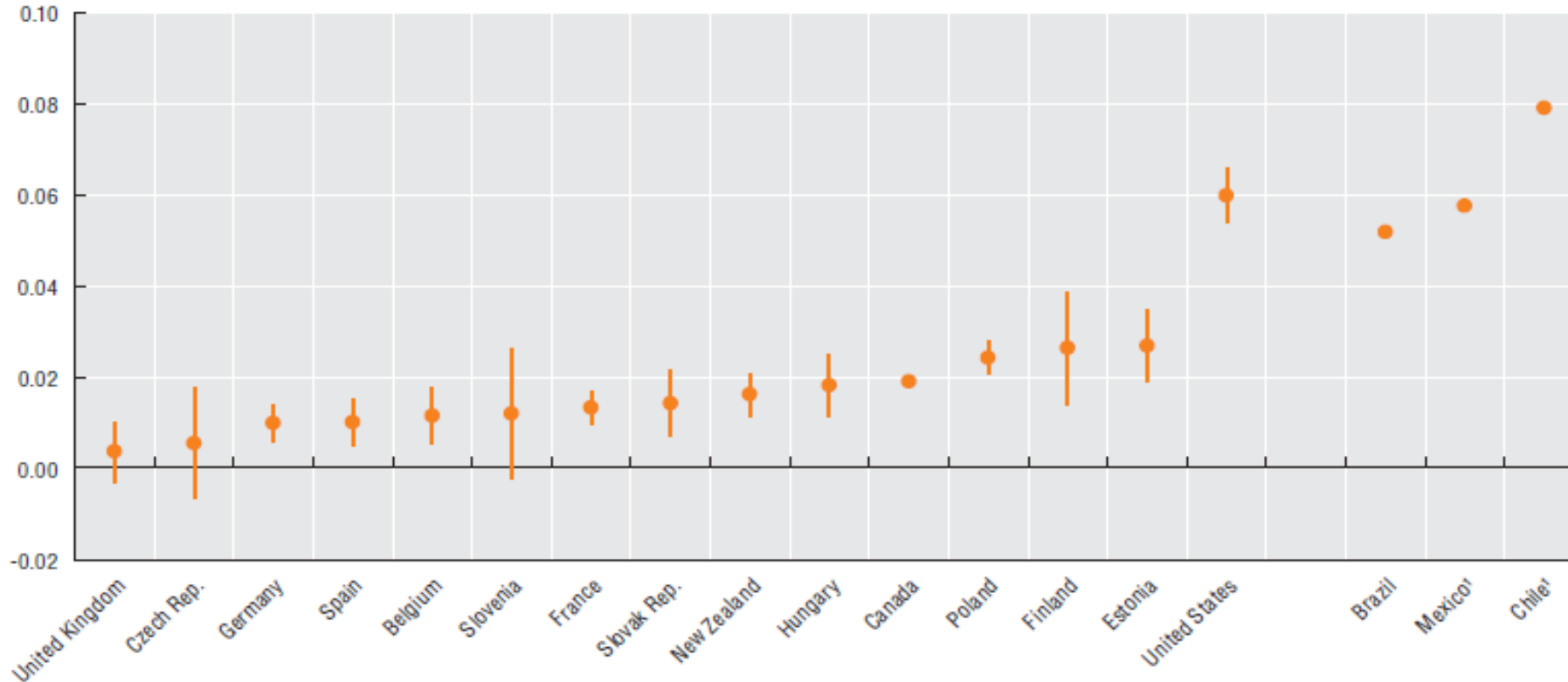
Lähde: Manderbacka ym. 2019, FinSote 2017-2018

Avohoidon lääkärikäyntien horisontaalisen oikeudenmukaisuuden indeksit (ja 95 % luottamusvälit) sektoreittain vuosina 1987– 2014.

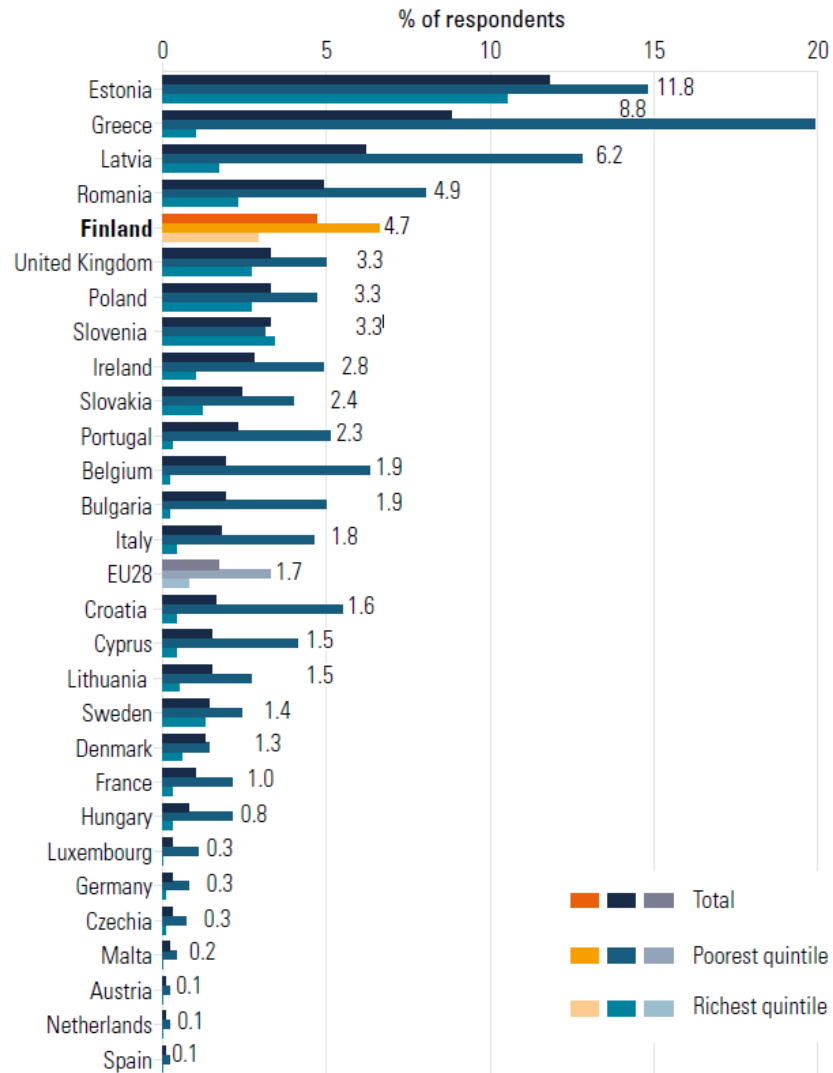
Lähde: Manderbacka ym. 2019

Avohoidon lääkärikäyntien oikeudenmukaisuusindeksit (ja 95 % luottamusvälit) eräissä OECD maissa vuonna 2009

Lähde: OECD 2013

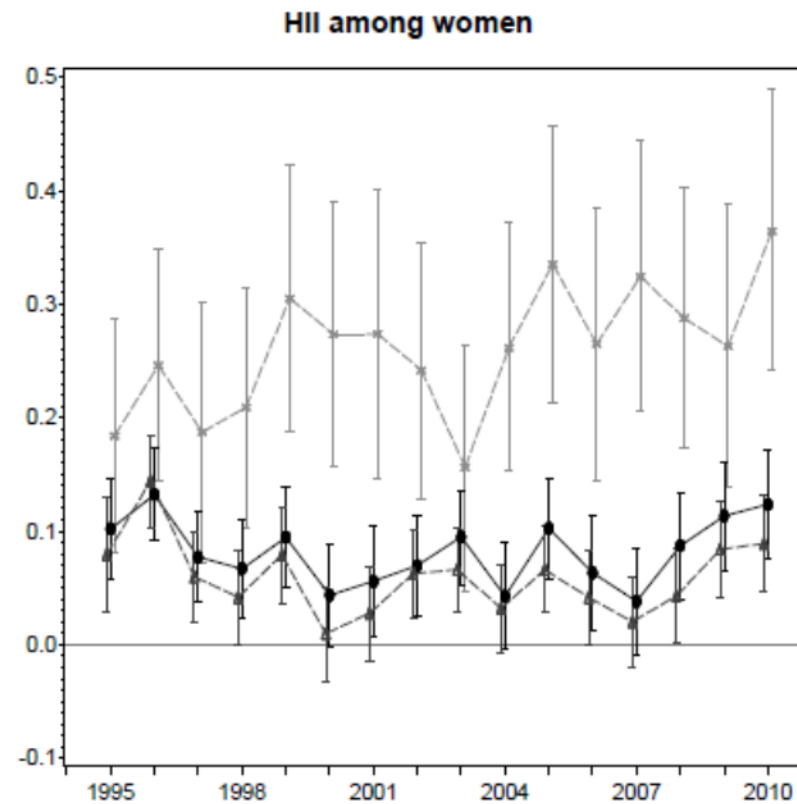
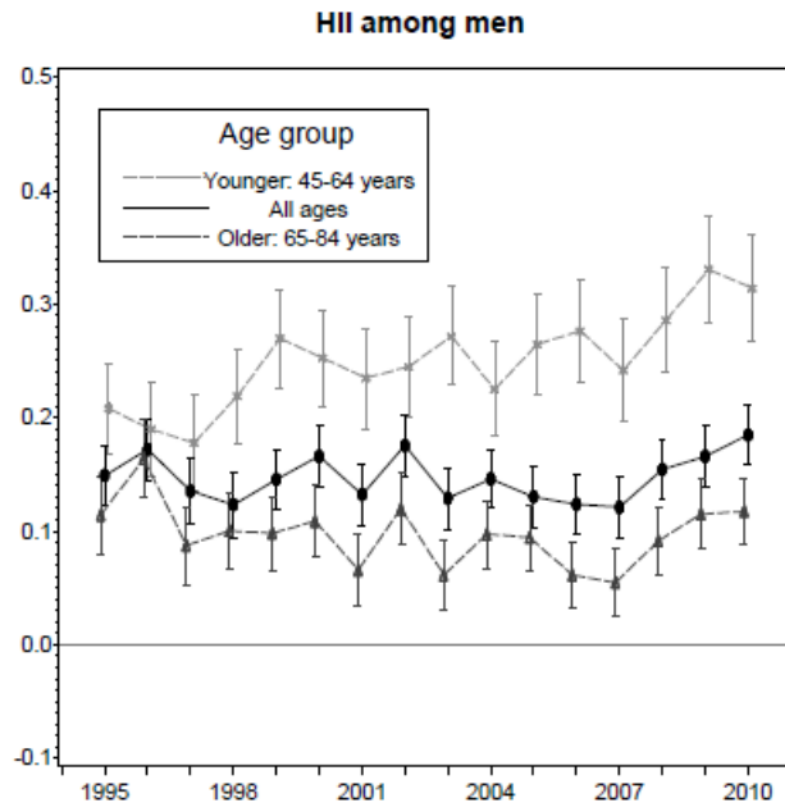
Tyydyttämätöntä terveyspalvelujen tarvetta kustannusten, odotusaikojen tai etäisyyden takia kokeneiden osuus tuloryhmittäin, 2018 tai viimeisin tieto

Lähde: Eurostat (European Commission, 2019)

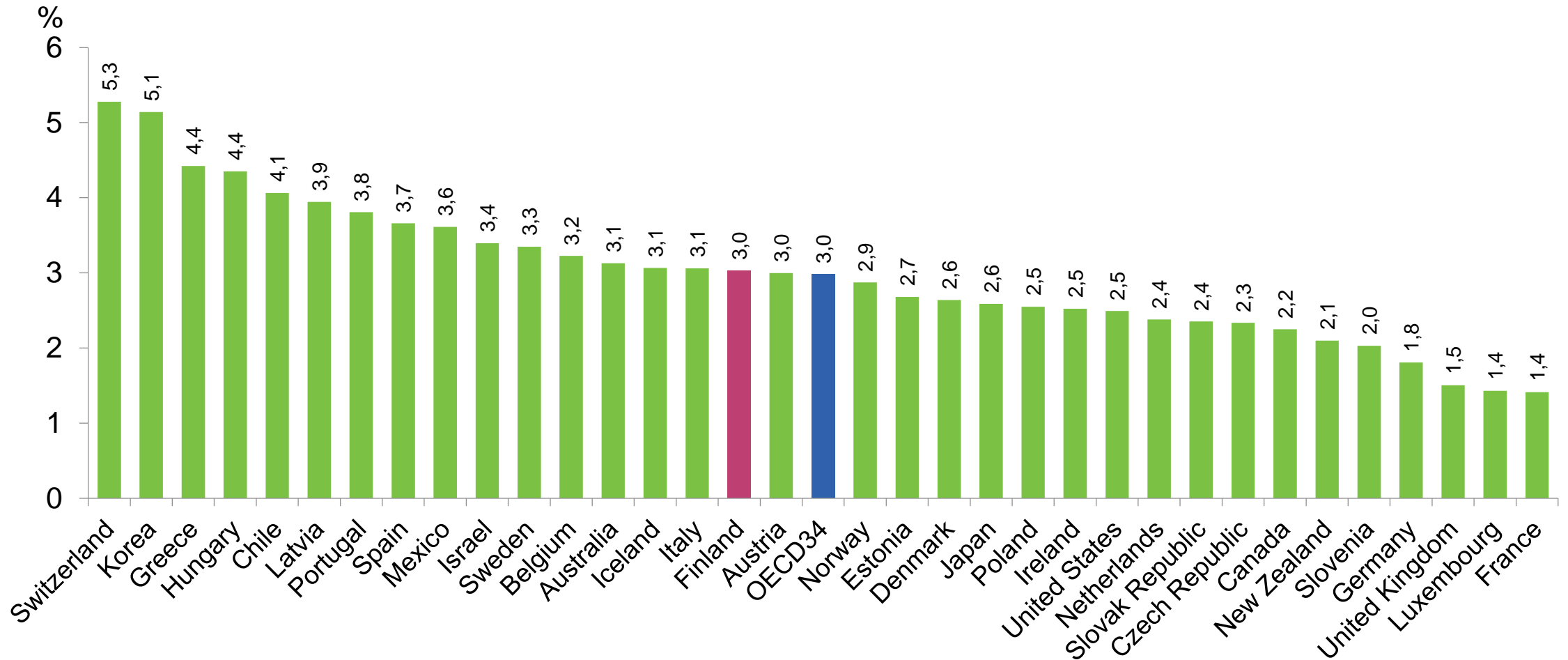
Sepelvaltimotoimenpiteiden (CABG, PTCA) tuloryhmittäinen jakautuma 1995-2010 ottaen tarve huomioon

- horisontaaliset oikeudenmukaisuusindeksit ja 95 % luottamusvälit

Lähde: Lumme ym. 2017

Terveydenhuollon asiakasmaksujen osuus kotitalouksien kulutusmenoista

Lähde: OECD Health at a Glance 2017

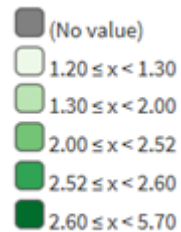
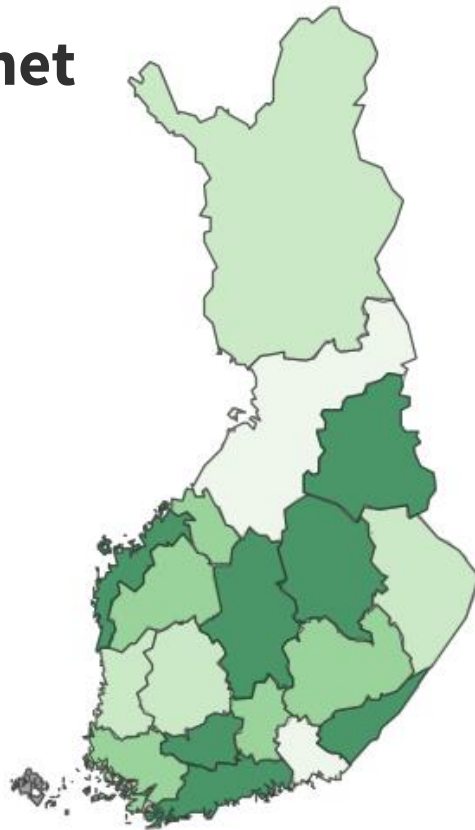
Terveydenhuollon rahoituksen progressiivisuus Suomessa, 1990-2012

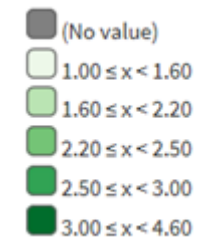
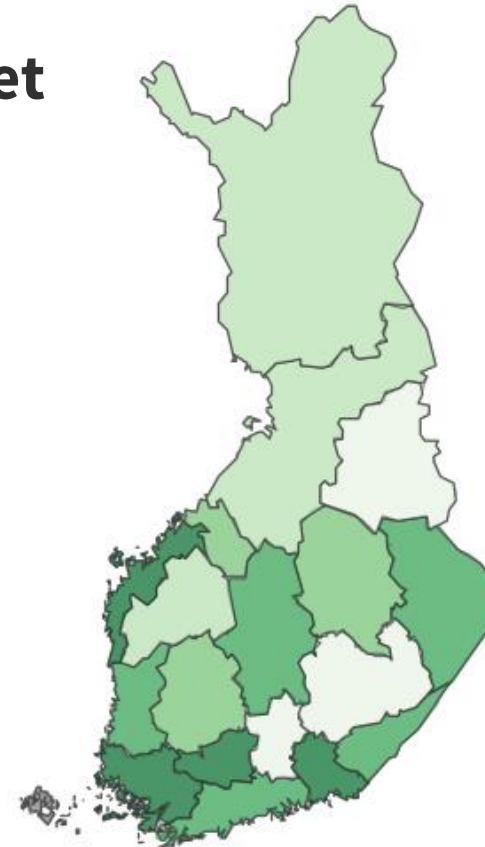
Lähde: Klavus & Rissanen 2018

Korkeiden asiakasmaksujen vaikutus koettuun hoidon saatavuuteen koulutusryhmittäin (alueellisesti) – Eriarvoisuusindeksi (Relative Index of Inequality, RII)

Miehet

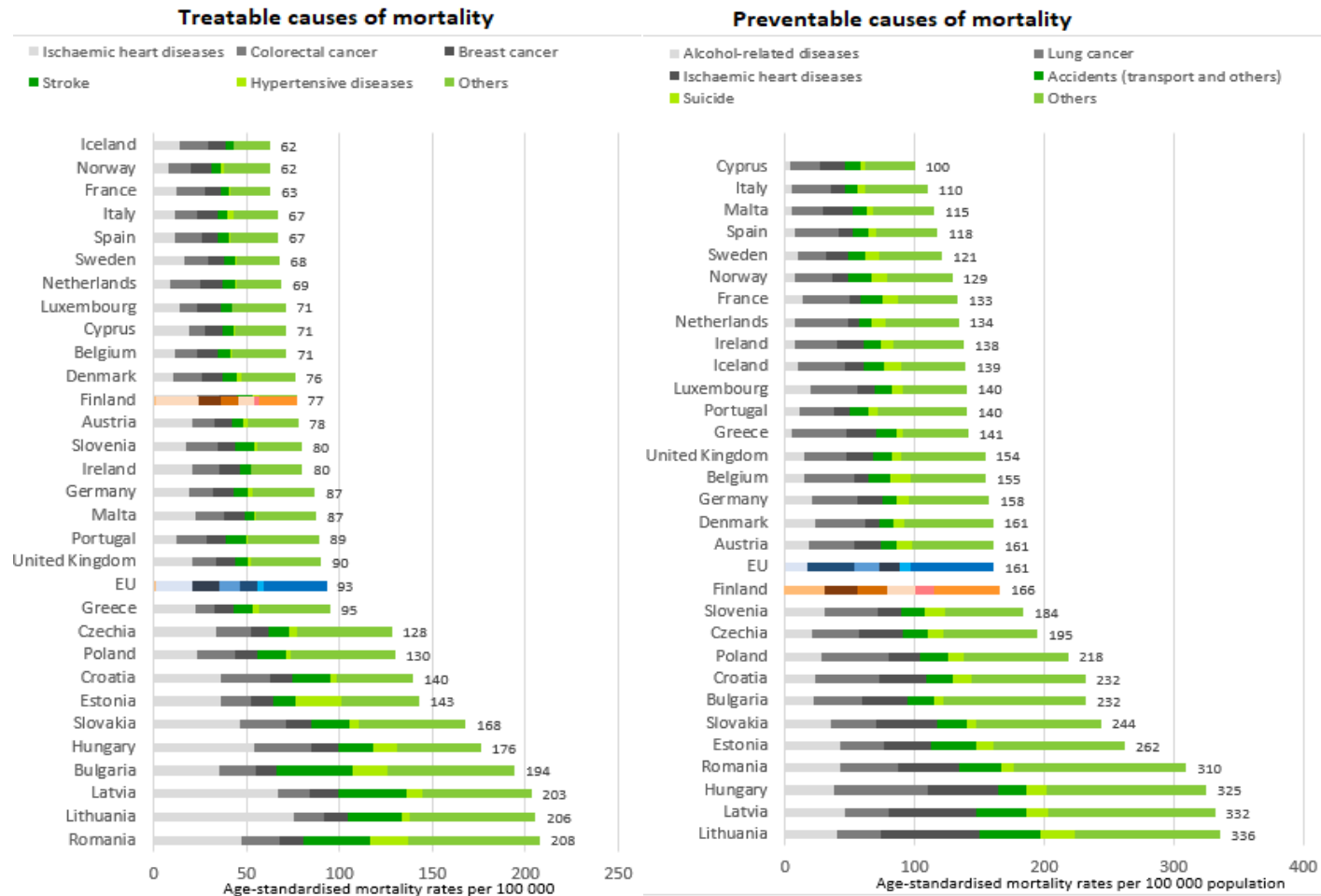

Naiset

Lähde: FinSOTE, Sotkanet 2018

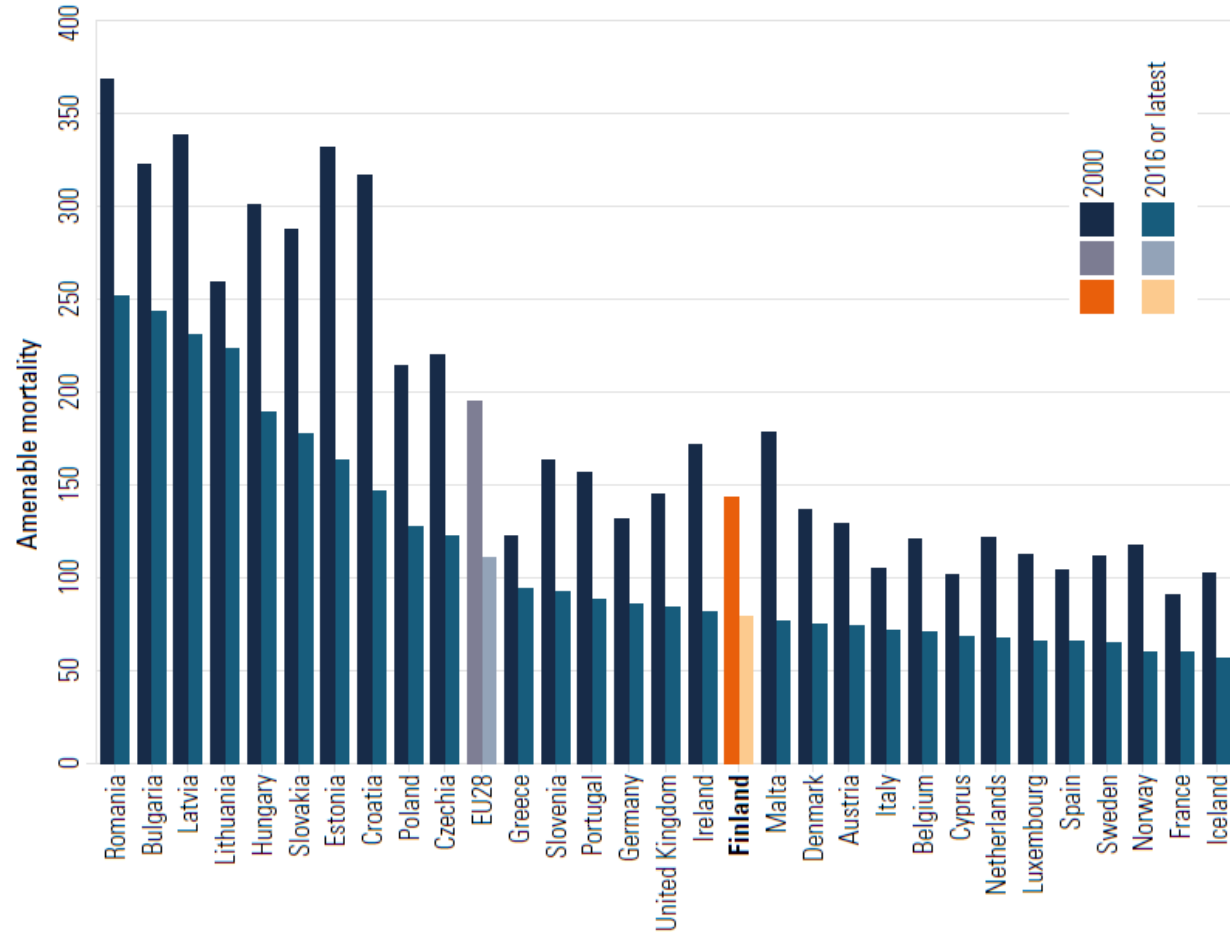
Suomessa on suhteellisen matala kuolleisuus hoidettaviin kuolinsyihin mutta korkea kuolleisuus ehkäistävissä oleviin kuolinsyihin

Note: Preventable mortality is defined as death that can be mainly avoided through public health and primary prevention interventions. Mortality from treatable (or amenable) causes is defined as death that can be mainly avoided through health care interventions, including screening and treatment. Both indicators refer to premature mortality (under age 75). The data is based on the revised OECD/Eurostat lists.

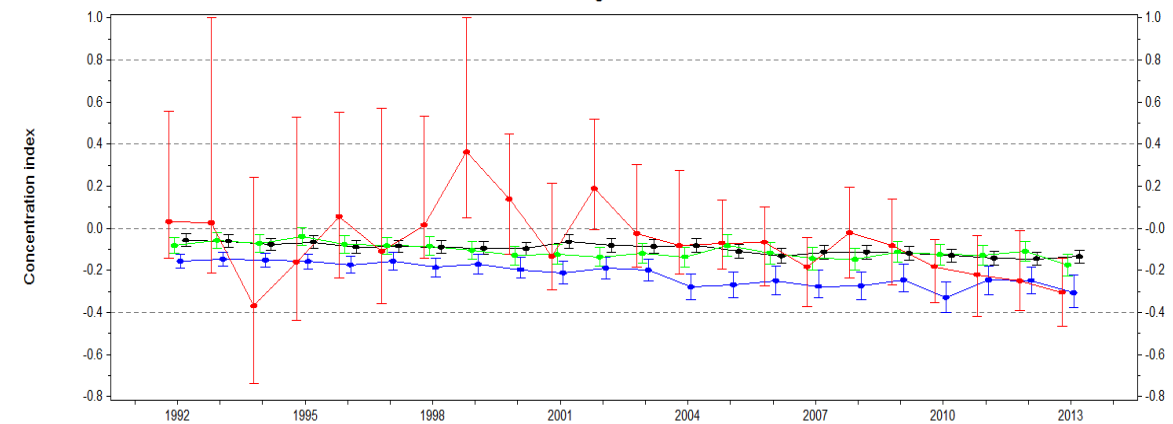
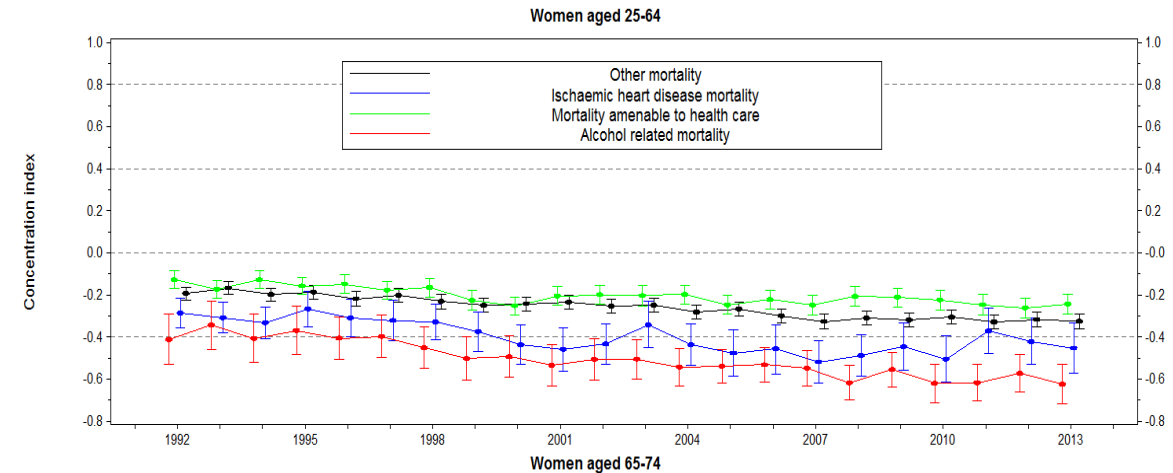
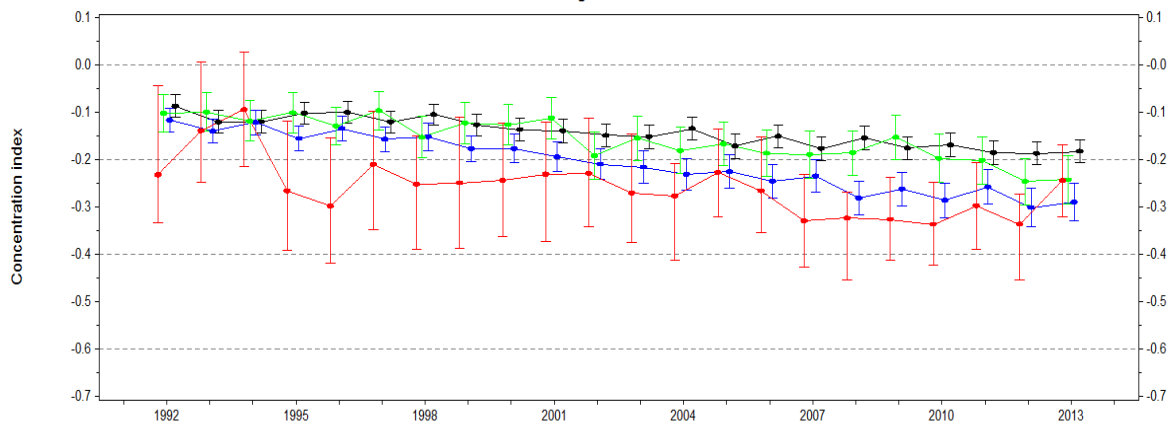
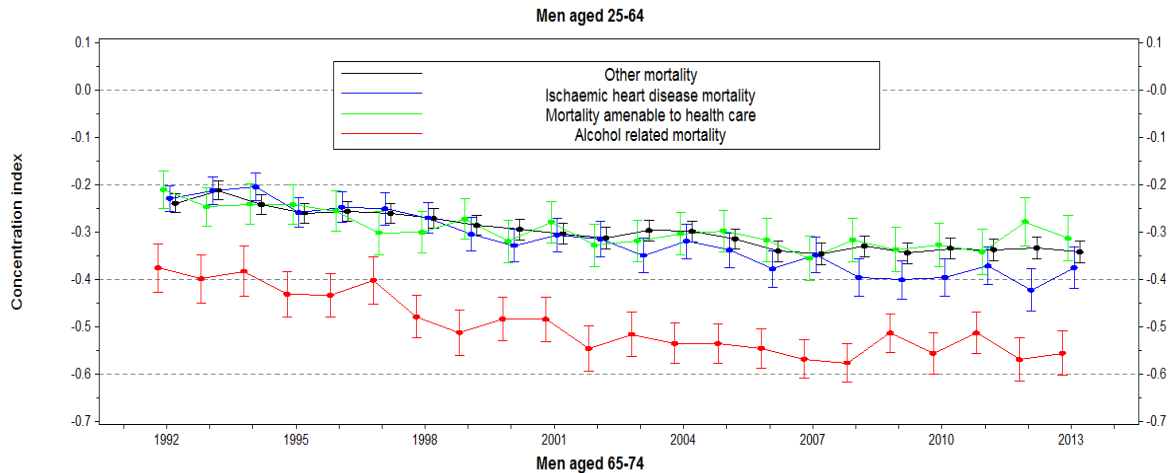
Source: Eurostat Database (data refer to 2016).

Terveydenhuollon keinoin vältettävissä oleva ikä- ja sukupuoli- vakioitu kuolleisuus (1/100 000) EU28 maissa vuosina 2000 ja 2016

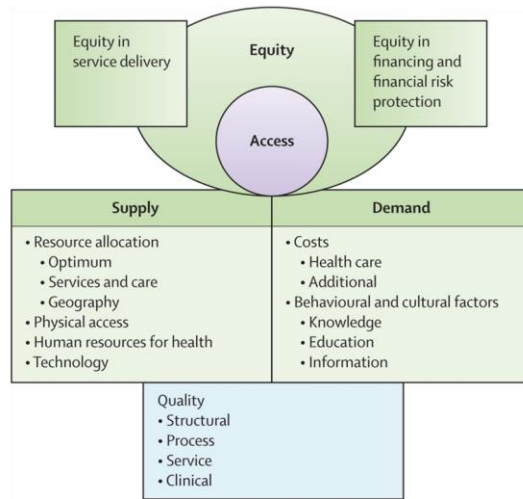

Note: Amenable causes as per list by Nolte and McKee (2004). *Source:* WHO 2018 Detailed mortality files; calculated by European Observatory for Health Systems and Policies

Eriarvoisuusindeksit sepelvaltimotauti-, terveydenhuollon keinoin vältettävissä olevalle, alkoholi- ja muulle kuolleisuudelle, 25-74 vuotiaat miehet ja naiset, Suomi 1992-2013

Lähde: Lumme ym. 2018

Syitä terveydenhuollon eriarvoisuuteen Suomessa

Tarjontapuolen tekijät

- Erot
 - Saatavuudessa
 - Saavutettavuudessa
 - Laadussa
 - Kustannuksissa
- Rakenteelliset tekijät terveydenhuollon järjestämisessä
 - Monikanavainen, pirstaleinen ja sosiaalisen aseman mukaan erotteleva palvelujärjestelmä
- Toimintakulttuuri
 - Väestö- ja asiakaslähtöisyyden puutteet

Kysyntäpuolen tekijät

- Health literacy
- Hakeutuminen palveluihin
 - Asenteet
 - Kokemukset terveydenhuollosta
- Kyky navigoida palvelujärjestelmässä
- Hoitopreferenssit
- Kyky hyötyä palveluista
- Lääkäri-potilas -vuorovaikutus
 - Potilasinformaatio
 - Vuorovaikutus
 - Päätöksenteko